

Helsingin yliopisto - Helsingfors universitet - University of Helsinki ID 2001-1055

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Yhteiskuntahistorian laitos	
Tekijä-Författare-Author Heydemann, Markus Peter			
Työn nimi-Arbetets titel-Title Avantgardetaiteen kohtalo kansallissosialistisessa Saksassa - modernismiin ja modernisteihin kohdistuneet puhdistustoimet vuosina 1933-37			
Oppiaine-Läroämne-Subject Poliittinen historia			
Työn laji-Arbetets art-Level Pro gradu		Aika-Datum-Month and year 2001-04-17	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages 132
<p>Tiivistelmä-Referat-Abstract</p> <p>Tutkielmassa tarkastellaan vuosiadan vaihteen jälkeen syntyneen modernistisen taiteen ja taiteilijoiden joutumista puhdistusten kohteeksi kansallissosialistisen liikkeen noustua valtaan Saksassa vuonna 1933. Modernistiseen taiteeseen kohdistunut voimakas vastustus konservatiivisissa piireissä oli osa torjuntareaktiota, joka kohdistui modernin aikakauden murroksen eri muotoihin. Kiihkeää vastustusta oli esiintynyt jo keisariajalla ennen ensimmäistä maailmasotaa sekä Weimarin tasavallassa 1920-luvulla. Saatuaan vallan käsiinsä, kansallissosialistit suorittivat puhdistusaallon vuonna 1933, jossa museoita ja kulttuurilaitoksia puhdistettiin niin modernistisista teoksista kuin niitä suosivista virkamiehistäkin. Puhdistus ei mittavan vastustuksen vuoksi kuitenkaan ollut täydellinen, joten se sai jatkoa Hitlerin kiristäessä taidepoliittista linjaansa vuodesta 1936 alkaen, jolloin alkoi ns. toinen puhdistusaalto.</p> <p>Tutkielman tavoitteena on selvittää mitä syitä oli juuri modernismin joutumiseen hirmuhallinnon vainon kohteeksi sekä millainen dynamiikka vallitsi sitä prosessia, joka johti puolueen taidepolitiikan muotoutumiseen ja lopulta modernistisen taiteen puhdistamiseen museoista, gallerioista ja kokoelmista sekä modernistien ajamiseen sisäiseen tai ulkoiseen maanpakoon. Lisäksi tarkastelen prosessin, erityisesti siihen sisältyneen propagandan luonnetta. Tutkimuksen punaisena lankana kulkee holocaustia tutkineen historioitsija Raul Hilbergin malli kansanmurhan toteuttamisesta. Olen käyttänyt Hilbergin mallia soveltuvin osin valottaakseni modernismin vainon prosessin takana piilevää logiikkaa.</p> <p>Työssäni olen käyttänyt aikaisempaa tutkimusta esitellessäni syitä modernismin joutumiseen vainon kohteeksi. Sosiologi Zygmunt Baumanin teos Dialektik der Ordnung, die Moderne und der Holocaust puolestaan on antanut ajattelun apuvälineet vainon prosessin hahmottamiseen. Tärkeimpinä lähteinäni olen käyttänyt Kansallissosialistisen Saksan propagandaministeriön kirjoittamisohjeita lehdistölle, jotka luovat kuvaa siitä, millä tavoin propagandaa pantiin toimeen. Saksan kielletyn sosialidemokraattisen puolueen teettämät mielialaraportit vuosilta 1934-40 puolestaan valottavat propagandan tehoa ja vastaanottoa sekä yleisiä mielialoja kansan keskuudessa. Propagandaministeri Joseph Goebbelsin 1920-luvulla perustaman Der Angriff –lehden vuosikerrat osoittavat, mitä propaganda käytännössä oli, ja Joseph Goebbelsin päiväkirjat kertovat vainon toteuttamisesta vainoajan näkökulmasta.</p> <p>Tutkielma osoittaa, että modernismin joutumiseen vainon kohteeksi oli osittain esteettiset mutta ennen kaikkea poliittiset syyt. Kansallissosialismin tutkimuksen intentionalistisen tulkinnan mukaisesti Hitler pani toimeen sellaisen kulttuuripolitiikan kuin mitä hän oli Mein Kampf –teoksessaan julistanut. Sen hän teki vähittäisesti vieden prosessin loppuun, kun tunsikin asemansa olevan siihen riittävän vahva. Hän oli siis vahva johtaja taiteen kentällä. Toisaalta funktionalistisen tulkinnan mukaan modernismin kohtaloon vaikutti radikalisoivasti korkeimpien natsijohtajien keskinäinen taistelu vallasta ja Hitlerin suosiosta, mikä terävöitti heidän toimiaan. Näin modernismi ajautui lopulta vuosina 1936-37 lopullisesti paitsioon Joseph Goebbelsin siirtyessä Hitlerin linjalle turvatakseen asemansa puolueen hierarkiassa.</p>			
Avainsanat-Nyckelord-Keywords modernismi kansallissosialismi taide propaganda			
Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited			
Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information			